

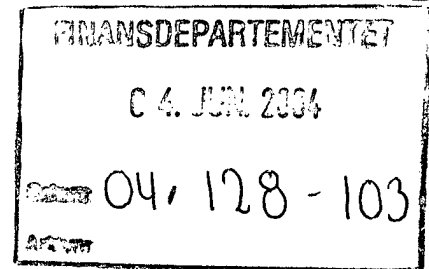
Norsk Pensjonistforbund

Trygghet og samhold
mellom generasjonene

FINANSDEPARTEMENTET
ØKONOMIAVDELINGEN
POSTBOKS 8008 DEP

0030 OSLO

Ref.: 2004/1817
KS/IF

OSLO, 03.06.2004

Høring av NOU 2004:1 Modernisert folketrygd – bærekraftig pensjon for framtida.

Vi har mottatt ovennevnte NOU til høring med frist til 15. mai 2004. Etter vår mening er dette en altfor kort frist for en slik stor sak og med så mange konsekvenser for hele befolkningen.

Norsk Pensjonistforbund har i sin uttalelse samarbeidet med pensjonistorganisasjonene i offentlig sektor, som har levert sine bidrag, og disse er Forsvarets Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Telepensjonistenes Forbund, Jernbanepensjonistenes Forbund, Fagforbundet, Postpensjonistenes Landsforbund, Vegvesenets Pensjonistforbund og LO – Stat.

Kommisjonens sammensetning

Kommisjonen er stort sett satt sammen av politikere. Innstillingen bærer sterkt preg av at den er utformet av en ulykksalig blanding av politikere og byråkrater, personer som alle er sikret meget romslige pensjoner.

Rådsmedlemmet fra Norsk Pensjonistforbund har gitt innspill i viktige spørsmål. Se bilag nr. 1. Alt dette er neglisjert. Den spesielle sammensetningen med rekruttering fra snevre miljøer har i sterk grad gått ut over hensynet til pensjonsfaglige krav. På tross av ca 3 års virksomhet, har resultatet blitt et uferdig produkt med for mange feil og mangler.

Finansielle problemer

Den nåværende folketrygden har havnet opp i finansielle problemer. Det redegjøres ikke for årsaken til dette. En historisk gjennomgåelse av forvaltningen av nåværende system, helt fra 1967, burde være et selvfølgelig tema i en slik utredning. Dette ville vært et uunnværlig og solid grunnlag for kartlegging, analyse og vurdering av hva som eventuelt bør gjøres for å styrke folketrygdens økonomi på sikt, og sikre et pålitelig og brukbart pensjonssystem for framtiden.

Norsk Pensjonistforbund
Møllergt. 37
0179 Oslo

Telefon: 22 98 17 70
Telefax: 22 36 26 56
E-post: npf@pensjonistforbundet.no
Web side: <http://www.pensjonistforbundet.no>

Bankgiro:9001.05.50202
Bankgiro Pensjonisten:
9001.06.47087
Org. nr.: 970 323 910

Norsk Pensjonistforbunds utredning om folketrygdens økonomi fra 1967 til 2002 har vært kjent for Kommisjonen ved at den har vært utdelt til medlemmene og rådsmedlemmene uten at vi kan se at dette har påvirket Kommisjonen.

Pensjon og økonomi

Kommisjonens flertall leverer en påstand om at norsk økonomi ikke vil tåle at det pensjonsnivå som nå er lagt, blir opprettholdt i framtiden. Denne påstanden har ikke fått en reell begrunnelse, og har ikke støtte i foreliggende statistisk materiale. Det skrives mye om utgifter, men vesentlig mye mindre om inntekter, og hva folketrygdens inntekter skal brukes til.

Dette kommer vi tilbake til. Ellers har framskrivningen av den framtidige befolkning og dens alderssammensetning, fått stor plass. Vi viser til tabell 2, side 4. For øvrig viser vi til bilag 2a og 2b, hvor det framkommer at inntekten til folketrygden har vært større enn utgiftene til folketrygdens pensjoner.

Kommisjonen leverer et feilaktig bilde, med oppkonstruerte, framtidige problemer, uten begrunnelse i det aktuelle tallmateriale. Vi synes dette er ille, og det svekker, naturlig nok, tilliten til hele innstillingen. Tatt i betraktning den finansielle stilling til den norske stat, må det vel fortone seg merkelig å konkludere med at Norge ikke har, eller vil ha, tilstrekkelig sterke finansielle ressurser til å opprettholde et pensjonsnivå på høyde med det som gjelder i for eksempel Sverige og Danmark.

I et pensjonssystem kan det bli behov for, eller ønskelig, å foreta endringer over tid. Slike endringer ble foretatt i 1992, og pensjonsnivået i folketrygden har vært systematisk bygget betydelig ned ved hjelp av de vedvarende underreguleringene av Grunnbeløpet. Kommisjonen foreslår et nytt system, riktig nok uferdig, samtidig som det nåværende skal beholdes i ca 50 år. Systemet er allerede blitt meget komplisert, på tross av omfattende utvalgsarbeide med forsøk på forenklinger. Kommisjonen gir ikke noen holdbar begrunnelse for å bygge opp et helt nytt system, med alle de komplikasjoner det vil innebære. De administrative problemer med dette er ikke behandlet, neppe heller forstått.

Utgifter / inntekter

Det nåværende system har vært belastet med betydelige utgifter som ikke dreier seg om opptjent pensjon, d.v.s. utbetaling av ytelser som ikke har dekning i premie-/avgiftsbetalinger, eller bare delvis slik dekning. Vi tenker her på bl.a. omsorgspoeng, ytelser til enslige forsørgere, "utjamning", redusert arbeidsgiveravgift ut fra distriktspolitiske hensyn m.v. Slike ytelser kan være mer eller mindre berettigede. Dette spørsmålet tas ikke opp her.

Det vi er opptatt av er myndighetenes lettsindige praksis med å dytte omkostningene med slike ytelser over på folketrygdens budsjetter, med det resultat at økonomien svekkes og problemene skyves over på framtiden, der det er pensjonistene, og de alene, som skal betale for dette. Her ligger hovednøkkelen til forståelsen av systemets finansielle problemer. Et folketrygdsystem med brukbare pensjoner til hele folket er en meget omfattende og tung sak. Et slikt system bør ikke belastes med andre oppgaver enn å sørge for brukbare pensjoner til de som har betalt for det. Ytelser som det ikke er betalt for, bør ikke belastes systemet, men finansieres over sosialbudsjettet, eller på annen måte, slik at alle med skatteevne er med på dette. Det har blitt for lett å sende regningene til folketrygden. Et system der myndighetene kan bruke pensjonspenger til annet enn pensjon, vil aldri kunne bli "bærekraftig".

Til tross for at dette dreier seg om omfattende og betydningsfulle spørsmål, har Kommisjonen holdt seg unna dette problemfeltet. Igjen en alvorlig mangel. Se for øvrig oversikt i tabell 1, der det framkommer at pensjonsoverskuddet er brukt til andre formål enn pensjon. Se også tabell 3 og 4 som inkluderer fondsavkastningen på innbetalte midler.

Tabell 1
Alle beløp i millioner kroner

PENSJONER	2 002	
Inntekter		
Arbeidsgiveravgift	79 411	
Arbeidstakeravgift	57 674	137 085
Utgifter		
Uførepensjon	38 593	
Alderspensjon	72 685	
Etterlatterstønad	2 265	113 543
Sum overskudd		23 542
Øvrige utgifter statsbudsjettet		
Helsedel		19 825
Sykepenger/fødselspenger m.m.	34 315	
Stønad til arbeidsløse	8 306	
Medisinsk rehabilitering	10 862	
Stønad til enslige forsørgere	2 890	
Forskuttering underholdningsbidrag	1 680	
Andre utbetalinger	9 626	
Administrasjonsutgifter	4 224	71 903
Sum øvrige utgifter		91 728
Statsbudsjettet		58 282
Mindre utgift statsbudsjett		33 446

Kilde: RTV

Befolkningens alderssammensetning

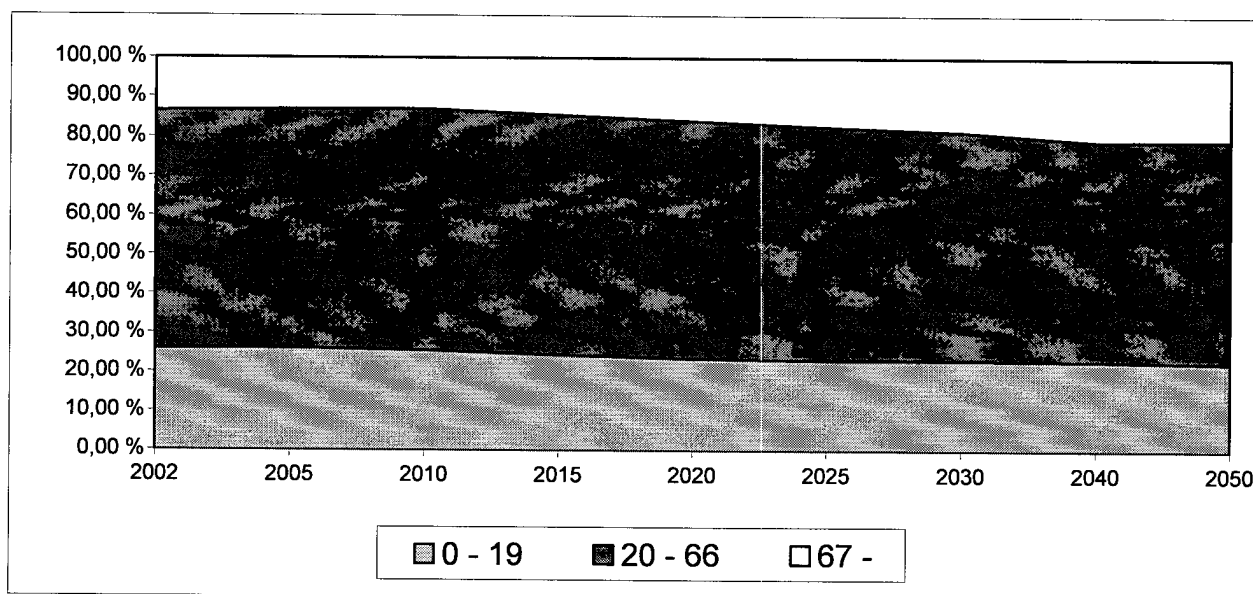
Statistisk Sentralbyrå har, på grunnlag av spesifiserte forutsetninger, utført beregninger av den framtidige alderssammensetningen. Byrået peker på usikkerheten i disse tallverdiene, noe Kommisjonen ikke er opptatt av. Vi kommer tilbake til spørsmålet om verdien av slike prognoser. Etter alternativ MMMM i disse framskrivningene viser det seg at den del av befolkningen som vil være i aldersgruppen 20 - 67 år, ikke vil endre seg i særlig grad innen 2050.

De små avvik fra dagens alderssammensetning ligger klart innenfor vanlige feilmarginer, se oversikten i tabell 2.

Tabell 2

Framskrivning av folkemengden 1999 - 2050. Norges off. statistikk C 693. side 39 - 40. Alternativ MMMM. Tall i 1 000 personer.									
	2002	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2040	2050
Hele befolkningen	4 525	4 592	4 692	4 789	4 893	4 997	5 085	5 181	5 220
67 -	609	600	609	692	778	865	941	1 076	1 076
Prosent	13,46	13,07	12,98	14,45	15,90	17,31	18,51	20,77	20,61
20 - 66	2 743	2 799	2 888	2 930	2 964	2 977	2 971	2 917	2 970
Prosent	60,62	60,95	61,55	61,18	60,58	59,58	58,43	56,30	56,90
0 - 19	1 172	1 192	1 194	1 166	1 150	1 155	1 172	1 187	1 173
Prosent	25,90	25,96	25,45	24,35	23,50	23,11	23,05	22,91	22,47

Prosentvis fordeling av befolkningens alderssammensetning

Tidlig pensjon

Statistisk Sentralbyrå forutsetter at levealderen vil fortsette å stige. Nåværende folketrygd gir alderspensjon tidligst fra fylte 67 år. Dette kan fortsatt være en fornuftig pensjoneringsalder. Kommisjonen foreslår, på visse vilkår, å gi alderspensjon fra fylte 62 år, til avsløsning av nåværende Avtalefestet pensjon. Vi vil bestemt fraråde å senke pensjoneringsalderen på 67 år. Det kan være grupper som har behov for pensjon før denne alderen, uten å være berettiget til uførepensjon. Slike behov bør dekkes av en egen ordning, og en egen finansiering, d.v.s. uten noen form for belastning på folketrygdsystemet. For arbeidstakergruppene bør dette overlates til partene i arbeidslivet. For de øvrige bør det være en oppgave som ordnes over sosialbudsjettet. Vi går ikke nærmere inn på dette. Vi vil likevel peke på at Kommisjonens forslag på dette punkt neppe vil bli vurdert som brukbart for de som blir berørt.

Uførepensjon

Som kjent er uførefrekvensen i Norge meget høy. I betydelig grad har uførepensjon blitt brukt der det egentlig dreier seg om arbeidsledighets- og/eller sosiale problemer. For å unngå svekkelse av pensjonsordningens økonomi bør uførepensjon bare tilstås der det er reelle helsemessige årsaker til at arbeidstakeren ikke kan fortsette i arbeidslivet, helt eller delvis. For øvrig finner vi det uforsvarlig av Pensjonskommisjonen å ikke utrede dette spørsmålet når det omfatter 1/3 av pensjonistene i Norge.

Regulering av pensjonene

Helt siden folketrygden ble innført har vi hatt retningslinjer for hvordan Grunnbeløpet skulle reguleres. Det har hele tiden ligget til grunn et prinsipp om at pensjonistene skal følge med i det som er blitt kalt "velferdsutviklingen" i samfunnet. Kommisjonen foreslår et klart brudd med dette, et brudd som vil bety at pensjonistgruppen systematisk vil bli hengende etter. Det etterslep som vil utvikle seg, vil øke i styrke så lenge pensjonen løper. Det er ikke gitt noen begrunnelse for dette, men Kommisjonen mener tydeligvis at Samfunnet ikke vil ha råd til å la pensjonistene følge med. Vi må spørre: Vil Samfunnet ha råd til at de øvrige skal følge med?

Vi må her etterlyse en begrunnelse for denne forskjellsbehandlingen.

Dette spørsmålet dreier seg egentlig om hvordan en "velferds-"økning skal fordeles mellom de forskjellige inntektsgrupper i samfunnet. Det er noe dristig å sette en gruppe på over fjerdeparten av den voksne befolkning i en slik særstilling.

Dagens pensjonister var yrkesaktive før de ble pensjonister, noe også dagens yrkesaktive er før de blir pensjonister etter Kommisjonens forslag i år 2050.

Grunnlaget for dagens "velferdsøkning" ble i betydelig grad lagt den gang dagens pensjonister var yrkesaktive. Vi tviler på at det kan bli politisk mulig å få gjennomført en slik forskjellsbehandling. De partier som vil gå inn for dette, bør neppe se fram til å høste mange velgere blant pensjonistene. Forslaget innbyr til kamp. Noe godt har det likevel med seg. Det vil utvilsomt aktivisere pensjonistene.

Levealder

Kommisjonen vil nedjustere pensjonene hvis levealderen stiger. Det er ikke foreslått å oppjustere pensjonene hvis levealderen synker. Er det en glipp her?

Nettopensjon?

Det tales om "nettopensjon" i stat og kommune, uten at problemene er utredet. Vi har en utredning av dette fra før, NOU 1990:21 Offentlig nettopensjon. Etter at medlemmene i Utvalget hadde sett nærmere på problemene her, var det ingen som ville forestå en slik

form for pensjon i offentlig sektor. Hovedbegrunnelsen var at det ville bli for komplisert. Det var forbundet med tunge juridiske og tekniske problemer å gå over til en slik ordning. Det framgår ikke av innstillingen at Kommisjonen har sett slike problemer.

Innbetaling/utbetaling

I innstillingen framheves det at det bør bli en bedre sammenheng mellom det man betaler inn til folketrygden og det man får igjen i form av pensjon, og dette bør tydeliggjøres. Dette kan vi lett si oss enige i, men forslagene går ikke særlig langt i denne retningen. Vi kan belyse dette med Kommisjonens egne tall: På side 190, sp.1, er Person 1, i alder 62 år, tildelt en pensjon på kr. 114 700 pr. år. Bak denne opptjeningen ligger det en gjennomsnittsinntekt på kr. 334 058 pr. år. i 40 år. Dette har medført en samlet premieinnbetaling på, kr. 58 460 pr år. Med en realrente på 4 % vil dette i løpet 40 år ha vokst til kr. 5 555 000. Det er ikke sikkert at Person 1 blir særlig fornøyd. Se også vår tabell 3 og 4.

Tabell 3

Oppsamlede fondsmidler ved avslutning av opptjeningsperioden						
Avkastning = 4 % p.a.						
Inntekt pr år	17,5 % av inntekt	Opptjeningsperiode (år)				
		25	30	35	40	43
270 000	47 250	1 967 000	2 650 000	3 480 000	4 490 000	5 198 000
300 000	52 500	2 186 000	2 944 000	3 866 000	4 989 000	5 775 000
340 000	59 500	2 478 000	3 337 000	4 382 000	5 654 000	6 546 000

Tabell 4

Oppsamlede fondsmidler ved avslutning av opptjeningsperioden							
Avkastning = 4 % p.a.							
Inntekt pr. år	Prosent av inntekt	I beløp	Opptjeningsperiode (år)				
			25	30	35	40	43
270 000	21,9	59 130	2 462 000	3 316 000	4 355 000	5 619 000	6 505 000
	17,5	47 250	1 967 000	2 650 000	3 480 000	4 490 000	5 198 000
300 000	21,9	65 700	2 737 000	3 684 000	4 838 000	6 244 000	7 228 000
	17,5	52 500	2 186 000	2 944 000	3 866 000	4 989 000	5 775 000
340 000	21,9	74 460	3 101 000	4 176 000	5 484 000	7 076 000	8 192 000
	17,5	59 500	2 478 000	3 337 000	4 382 000	5 654 000	6 546 000

Dagens arbeidsgiver og arbeidstakeravgift er på 21,9 % og kommisjonens forslag er på 17,5 %.

Pensjonsnivå

Kommisjonens medlemmer ser ut til å være klar over at "modernisert" folketrygd ikke vil gi pensjoner av en brukbar størrelse, for de fleste. Et flertall går inn for en pålagt bedriftspensjonsordning. Dette vil ikke omfatte alle framtidige pensjonister, og de økonomiske problemene er ikke utredet. Dessuten har ikke dette flertallet kunnet bli enige om utformingen av en slik ordning. Igjen et uferdig forslag. Vi går ikke nærmere inn på dette.

Kommisjonens forslag vil bety lavere pensjon til gruppen med lave eller midlere inntekter, bortsett fra minstepensjonistene. De høyere inntektsgrupper, med minst 40 års opptjening, vil komme noe bedre ut. Når det gjelder de største pensjonene i stat og kommuner, og politikerpensjonene, leveres det bare løs og uforpliktende omtale. Det er nå uholdbare forskjeller på pensjonene i Norge. Forslagene vil øke disse forskjellene.

Tabell 5

Alderspensjon. Kommisjonens forslag.						
Forutsetninger: Oppregulert gjennomsnittslønn = 100 % av sluttlønn, blir tallene slik:						
Sluttlønn	Alderspensjon etter opptjeningsår					
	35år	%	40	%	43 år	%
270 000	126 474	46,84	135 000	50,00	145 125	53,75
300 000	131 724	43,91	150 000	50,00	161 250	53,75
340 000	148 750	43,75	170 000	50,00	182 750	53,75
Forutsetninger: Hvis oppregulert gjennomsnittslønn = 85 % av sluttlønn, blir tallene slik:						
Sluttlønn	Alderspensjon etter opptjeningsår					
	35år	%	40	%	43 år	%
270 000	119 387	44,22	125 124	46,34	128 567	47,62
300 000	123 849	41,28	130 224	43,41	137 063	45,69
340 000	129 799	38,18	144 500	42,50	155 338	45,69

"Negativ effekt"

Kommisjonen har vært innom samordning, uten å levere noe nytt. En overmoden sak, som Sosialdepartementet alltid har skjøvet fra seg, ble henvist fra Stortinget til behandling i Kommisjonen, uten at det ble noen "behandling." Dette dreier seg om en praktisering av samordningen av pensjonene til noen enker/enkemenn, som fører til at pensjonisten taper på at han/hun selv, eller avdød ektefelle, har tjent opp, og betalt for, pensjon fra folketrygden. Denne praktiseringen har mange tatt som et bevis på at samordningen ikke har fått en forsvarlig forvaltning, og rettssikkerheten er i tillegg blitt ofret, i tillegg til de berørte pensjonister.

Norsk Pensjonistforbund har redegjort for denne saken i et brev av 31. juli 2003 til Kommisjonen, se bilag 3.

Det finnes likevel lyspunkter i mørket. En særmerknad på side 257-259 viser at i hvert fall ett av Kommisjonenens medlemmer har forstått dette. Vi er enige med biskop Riksaasen Dahl som i et brev til statsministeren uttalte at dette er "uverdige" og "respektløst."

Norsk Pensjonistforbunds forslag til bærekraftig pensjonssystem.

Norsk Pensjonistforbund har gjennom flere år og før Kommisjonen ble nedsatt foreslått at det vedtaket som Stortinget gjorde i 1966 var et robust og bærekraftig pensjonssystem. Ut fra dette bør derfor folketrygden fortsette slik som forutsatt i 1966, men med klare vedtak om sin egen forvaltning og finansiering.

Ut fra dette foreslår Norsk Pensjonistforbund følgende modell for dagens folketrygd med hver sin egen forvaltning og finansiering.

- Den ene delen skal være et rent opptjeningsssystem for pensjonen. Arbeidstaker og arbeidsgiver betaler til sammen en riktig premie til en hver tid. Systemet er fullt ut fondsbasert, og det betales ikke noe skatt av de midlene som må betales som premie. Hvis staten vil ha med personer som ikke er i stand til å betale full premie, bør staten betale for disse.
- Den andre delen skal ta seg av helse og omsorg. Finansiering skjer ved en egen premie fra arbeidstaker, arbeidsgiver og pensjonist. Staten betaler premie for de som ikke selv kan betale. Ingen skatt på de midlene som må betales som premie.
- Den tredje delen tar seg av sosiale forhold. Ytelser til for eksempel enslige forsørgere hører hjemme her. Andre sosiale stønader også. Finansiering over statsbudsjettet.

Sammendrag og konklusjon.

Kommisjonen har ikke behandlet uføre- og etterlattepensjon. En del arbeidstakere har et reelt behov for tidligpensjon, og vi har særaldersgrenser. Vi har også et forhold mellom uførepensjon og tidligpensjon. Dette problemfeltet har ikke fått en brukbar løsning.

Offentlige pensjoner omfatter ca en tredel av alle arbeidstakere. Disse pensjonene har bare fått løs omtale. For å kunne gi et noenlunde riktig bilde av pensjonsnivået i "modernisert folketrygd", må grunnlagsmaterialet suppleres med statistikk over forholdet mellom gjennomsnittsinntekten og sluttinntekten. Slik statistikk foreligger ikke. Kommisjonen gir et feilaktig bilde av årsaken til svekkelsen av folketrygdens finansielle grunnlag.

Kommisjonens forslag vil gjøre det nødvendig å operere 2 forskjellige systemer i ca 50 år. Dette vil by på meget omfattende, administrative problemer. Dette er ikke utredet.

Også pensjoner fra "modernisert folketrygd" må bli gjenstand for samordning. Også her mangler det utredning av problemet.

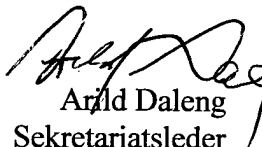
Innstillingen utgjør et uferdig, og til dels feilaktig, produkt.

Etter å ha gjennomgått Kommisjonens innstilling, vil vi sterkt fraråde at denne innstillingen legges til grunn for en revisjon av folketrygden. Innstillingen har ikke nok dokumentasjon på mange av de påstander som framkommer. Kommisjonen har heller ikke gitt nok informasjon om hva målsetningen var ved starten i 1967, og heller ikke hvilken utvikling politikerne har gitt folketrygden i perioden 1967 – 2003 i forhold til lønnsutviklingen og nasjonaløkonomien i disse årene.

Vennlig hilsen

Norsk Pensjonistforbund

Kjell Samuelson
Forbundsleder

Arild Daleng
Sekretariatsleder

Vedlegg

Bilag 1.

Til: Pensjonskommissjonens medlemmer.
Pensjonskommissjonens råds medlemmer.

Fra: Forbundsleder Einar Strand, Norsk Pensjonistforbund.
17. mars 2003.

FELLESMØTE MANDAG 17. MARS 2003. FORSLAG FRA NORSK PENSJONISTFORBUND.

Jeg har mottatt innkallelsen til fellesmøte hvor det er satt opp flg dagsorden:

- hvordan møte de utfordringer som pensjonssystemet står overfor på lang sikt
- hvordan kombinere fleksibel pensjonering og høy yrkesdeltaking blant eldre
- mulige fondsløsninger for folketrygden

Jeg har valgt å konsentrere meg om følgende punkter:

HVORDAN MØTE DE UTFORDRINGER SOM PENSJONSSYSTEMET STÅR OVERFOR PÅ LANG SIKT.

Jeg viser til Norsk Pensjonistforbunds utredning "Politisk løftebrudd mot pensjonistene" som er utdelt tidligere.

Ut fra dette vil jeg først påpeke det som vi har framført tidligere, nemlig at folketrygden som pensjonssystem, som ble vedtatt av et enstemmig Storting i 1966, var et robust og framtidsrettet system, etter forutgående god dokumentasjon og utredning om hvordan pensjonssystemet skulle fungere, og som skulle være forutsigbart minst fram til 2007 når den første ordinære folketrygdpensjonisten hadde opptjent sine rettigheter.

Fra denne den gang den politiske viljen som de fremsynte stortingspolitikere hadde, har vi sett det politiske sviket som senere Regjeringer og politikere har utført mot folketrygden som pensjonssystem, som har medført at en gjennomsnittelig lønsmottaker nå taper ca. 50.000 kr. årlig i pensjon.

Jeg vil også sitere fra Pensjonskommissjonens foreløpige rapport på side 9, "Viktige politiske veivalg":

" Beslutninger om fremtidens pensjonssystem og pensjoner handler om de lange linjer i arbeidsliv og økonomi, og det er beslutninger av stor rekkevidde for befolkningens velferd og sosiale trygghet. Det handler om "de store og lange" pengene og evnen til å fatte politiske vedtak og gjøre valg som kan stå fast over lang tid".

Jeg må dessverre bare fastslå at vi ikke har hatt politikere som har forstått dette som Pensjonskommissjonen så treffende skriver.

Videre vil jeg sitere fra orienteringsbrosjyren som Sosialdepartementet sendte ut til det norske folk i oktober 1966, etter at folketrygdloven var vedtatt i Stortinget.

Her står det på side 4 og 5 følgende:

" Folketrygden kan sammenlignes med en forsikringsordning. Å være trygdet vil si det samme som å være forsikret. Alle som er med i trygden har både plikter og rettigheter. De er forpliktet til å betale de avgifter som blir fastsatt og ellers rette seg etter de bestemmelser som gjelder for

trygden. Til gjengjeld er trygdede sikret til å få pensjon og andre ytelser etter lovens bestemmelser når de når pensjonsalderen eller hvis uførhet inntreffer eller forsørgeren faller fra.

Ordningen vil – når den er fullt utbygget – gi alders- og uførepensjoner som for personer med midlere arbeidsinntekt vil utgjøre om lag 2/3 av Inntekten.”

Dette forteller klart at folketrygden ble vedtatt som et pensjonssystem, og at forutsetningen var at folketrygden senere skulle bygges ut ytterligere, slik at den også ville omfatte syketrygden, yrkesskadetrygden og arbeidsløsetrygden. Inntil dette kunne skje, ville det for disse trygders vedkommende bli opprettholdt særskilte lover.

Skatteutvalget la fram sin innstilling 6. februar 2003, hvor de i kap. Om Skatter og avgifter i fordelingspolitikken på side 174 sier ” Obligatorisk medlemskap i folketrygden kan også regnes som en form for forsikringsordning, eller i det minste en form for tvungen pensjonssparing. Den rene spareeffekten svekkes imidlertid av at det skjer en betydelig omfordeling i systemet, siden det ikke aktuarisk samsvar mellom innbetalinger og utbetalinger og ved at et PAYG-system er basert på tillit til at opptjente pensjonsrettigheter faktisk vil bli finansiert av framtidige arbeidstakere”.

Når jeg har valgt å ta med ovennevnte i min innledning er det for å presisere at når folketrygden ble vedtatt av Stortinget i 1966 var det som et pensjonssystem og da bare som et pensjonssystem.

At det som det framgår av mandatet at pensjonssystemet i Norge samlet sett er komplisert, der regelverket for ulike ordninger griper inn i hverandre, skyldes etter min mening at staten ikke selv har tatt på alvor det som Stortinget vedtok i 1966, og tatt opp nye ordninger uten forutgående skikkelige dokumentasjon om de økonomiske konsekvensene. Dette har medført usikkerhet hos den jevne innbygger. Får jeg den rett jeg egentlig er blitt lovet, eller blir jeg lurt og villedet av politikere og byråkrater?

Som jeg tok opp innledningsvis var vedtaket om folketrygden som pensjonssystem et robust og fremtidsrettet system etter forutgående god dokumentasjon og utredning. Ut fra dette bør derfor folketrygden fortsette slik som forutsatt i 1966, med klare vedtak om sin egen forvaltning og finansiering.

Ut fra dette foreslår Norsk Pensjonistforbund følgende modell for dagens folketrygd med hver sin egen forvaltning og finansiering:

- Den ene delen skal være et rent opptjeningsystem for pensjonen. Arbeidstaker og arbeidsgiver betaler til sammen en riktig premie til enhver tid. Systemet er fullt ut fondsbasert, og det betales ikke noe skatt av de midlene som må betales som premie. Hvis staten vil ha med personer som ikke er i stand til å betale full premie, bør staten betale for disse.
- Den andre delen skal ta seg av helse og omsorg. Nivå for tjenestene og kvalitet må defineres så langt det lar seg gjøre. Finansiering skjer ved en egen premie fra arbeidstaker, arbeidsgiver og pensjonist. Staten betaler premie for de som ikke selv kan betale. Ingen skatt på de midlene som må betales som premie.
- Den tredje delen tar seg av sosiale forhold. Ytelser til for eksempel enslige

forsørgere hører hjemme her. Stønad til gravferd likeså. Finansiering over statsbudsjettet.

Ytelser i forbindelse arbeidsledighet og yrkesskade er ikke tatt med i denne skissen.

MULIGE FONDSLØSNINGER FOR FOLKETRYGDEN.

Folketrygden har etter hvert blitt et konglomerat av likt og ulikt. Dette har ført til problemer med styringen og forvaltningen, og det har skapt mye forvirring og misforståelser. Den nåværende situasjon bærer preg av dette.

På det verbale plan ser alle ut til å være enige om at ordningen bør være "forutsigbar". Vi bør kunne stole på at vi i fremtiden vil få det som vi er lovet, og har betalt for. Hittil har det vist seg umulig å sikre dette i loven. Vi vet nå at dagens pensjonister ikke har fått det de ble lovet i 1966, og regelverket har ensidig blitt endret til ugunst for pensjonistene, etter at pensjonen har begynt å løpe. Myndighetene har m.a.o. talt med to tunger, og de har servert falsk trygghet.

Det er nok mange i dag som oppfatter folketrygdens hovedproblem som et finansieringsproblem. Bakgrunnen for dette er vel at dette dreier seg om mange penger, og selv om det er betalt mer enn nok premie, er pengene for en stor del brukt opp. Erfaringen hittil viser med all mulig tydelighet det som er svakheten med "pay as you go"-systemet eller generasjonsansvaret, som ikke ble vedtatt i 1966, men som er innført senere av politikere og byråkrater, og som har ført folketrygden ut i det uføre som nå er avdekket.

Norsk Pensjonistforbund har tidligere tatt opp spørsmålet om arbeidsgiveravgiften som distriktpolitisk virkemiddel. Slik det nå er må arbeidsgiveravgiften som distriktpolitisk virkemiddel vurderes opp mot statsstøtteregelverket i EØS-avtalen, og dette vil kanskje føre til at arbeidsgiveravgiften føres tilbake til folketrygden, som vedtatt av Stortinget i 1966.

På bakgrunn av folketrygdens utvikling i løpet av 36 år, kan det være på sin plass å liste opp de viktigste vilkår som må være oppfylt, hvis pensjonsordningen skal virke som den skal og bør.

Pensjon dreier seg om økonomisk langtidsplanlegging. Det går vanligvis gjennomsnittlig ca. 35 år fra man betaler premie til ytelsen utbetales. En ordning inneholder vanligvis en risikodel og en oppsparingsdel.

En ordning bør være forutsigbar og pålitelig. Ikke noe løftebrudd. En full pensjon var fra Stortingets side i 1966 definert som 2/3 av lønnen ved avskjed.

Ordningen bør ha en forsvalig forvaltning. Denne må ha nødvendig myndighet, og den skal bl.a. passe på at pensjonspengene ikke blir brukt til andre formål enn det de er tiltenkt. De skal bl.a. ikke brukes til å gi rentefrie, eller subsidierte lån.

Pensjonspenger bør beskyttes mot dobbel beskatning. Pensjon må gjerne beskattes på samme måte som lønnsinntekt, men pensjonspenger bør ikke beskattes før de stilles til skatteyderens disposisjon i form av pensjon, d.v.s. ingen beskatning av de midler som må settes av som pensjonspremie.

Med en forsvarlig pensjonsforvaltning, og en realrente på ca. 4 % vil ca. 60 % av pensjonsutgiftene bli dekket av avkastning på fondsmidlene.

Det vi dessverre i dag mangler er et skikkelig fond og en god, riktig og sikker forvaltning noe Stortinget trodde de vedtok i 1966.

For å bringe ytelsen i pensjonen opp til det Stortinget vedtok i 1966, nemlig 2/3 pensjon, må det lages en opptrappingsplan. I dag ligger pensjonsprosenten på ca. 51 %. Midlene som i dag forvaltes av folketrygdfondets styre er på ca. 130 milliarder. Det er ennå ikke gitt bestemmelser om bruk av disse pengene, og Norsk Pensjonistforbund mener disse kan brukes, de er tross alt innbetalt av de yrkesaktive for å få sin pensjon som lovet.

Norsk Pensjonistforbund foreslår følgende:

- Midlene som i dag utgjør Petroleumsfondet omgjøres til Folketrygdfond for pensjoner.
Dette er midler som tilhører nåværende og kommende pensjonister.
- Norsk Pensjonistforbund foreslår å bruke deler av midlene i nåværende Folketrygdfond til en opptrappingsplan for å bringe pensjonsytelsene opp til 2/3 av yrkesinntekten for de som i dag er pensjonister og de som fortsatt tjener opp pensjenspoeng.

AVSLUTNING.

Jeg har valgt og fokusere kun på folketrygden som pensjonssystem og på det som lå til grunn for vedtaket i Stortinget i 1966. Etter min mening var dette et robust og framtidsrettet system, hvis det hadde fått utviklet seg etter intensjonen i lovvedtaket. Men jeg må dessverre bare konstantere at slik har systemet ikke utviklet seg. Det har vært for mange som har vært med og brutt systemet sammen. Det første var at fondsforvaltningen som var vedtatt ikke fikk utvikle seg slik lovgiveren hadde forutsatt. Det neste var at de øvrige lover som ble inkorporert i folketrygden ikke var skikkelig utredet når det gjaldt finansieringen. Dermed var det pensjonssystemet som var finansieringskilde for de øvrige lovene.

Men fra det å si at pensjonssystemet derfor må endres er å gå for langt. Norsk Pensjonistforbund mener at vi har grunnmuren og nesten hele bygget ferdig for et godt pensjonssystem bare vi vil gjøre de rette grepene.

Minstepensjonen er en sak for seg og denne må holdes utenfor og løses politisk da minstepensjonen ikke er et opptjeningssystem.

Jeg har heller ikke her tatt med den underregulering av grunnbeløpet som er foretatt over mange år. Dette vil jeg komme tilbake til senere.

Bilag 2a

Bruttonasjonal produkt (BNP)	Beløp millioner	% utgift av BNP (pensjon)	% inntekt av BNP (avgift)
1970	91 100	5,6 %	6,2 %
1971	101 825	10,0 %	10,2 %
1972	112 821	10,7 %	11,8 %
1973	127 974	11,1 %	12,8 %
1974	148 322	10,9 %	12,6 %
1975	169 896	5,5 %	10,5 %
1976	193 812	5,7 %	10,4 %
1977	218 484	5,9 %	10,4 %
1978	239 951	6,3 %	10,5 %
1979	264 802	6,2 %	10,6 %
1980	314 363	5,9 %	9,8 %
1981	358 176	6,1 %	10,2 %
1982	396 186	6,3 %	10,3 %
1983	439 023	6,4 %	10,1 %
1984	494 457	6,3 %	9,7 %
1985	547 286	6,4 %	9,8 %
1986	561 842	7,0 %	11,1 %
1987	613 157	7,1 %	11,9 %
1988	643 375	7,6 %	11,7 %
1989	686 034	7,8 %	10,7 %
1990	726 799	7,9 %	10,4 %
1991	769 782	8,0 %	10,3 %
1992	790 300	8,2 %	10,4 %
1993	830 416	8,1 %	9,4 %
1994	873 410	7,9 %	9,3 %
1995	937 445	7,6 %	9,1 %
1996	1 026 924	7,4 %	8,9 %
1997	1 111 349	7,2 %	8,6 %
1998	1 132 134	7,8 %	9,5 %
1999	1 233 039	7,7 %	9,4 %
2000	1 469 075	6,9 %	8,3 %
2001	1 576 601	6,7 %	8,4 %
2002	1 520 728	7,5 %	9,0 %

For øvrig viser vi til bilag 1b som angir alle beløp

Bilag 2b

**FOLKETRYGDENS PENSJONSUTGIFTER OG INNTEKTER
1967 - 2002
Alle beløp i millioner**

År	Pensjons- innbetaling	Pensjonsut- betaling	Overskudd
1967	3 613	3 333	280
1968	4 151	3 347	804
1969	4 784	4 026	758
1970	5 685	5 134	551
1971	10 374	10 199	175
1972	13 265	12 104	1 161
1973	16 370	14 186	2 184
1974	18 657	16 174	2 483
1975	17 852	9 355	8 497
1976	20 265	11 016	9 249
1977	22 792	12 998	9 794
1978	25 207	15 088	10 119
1979	28 017	16 405	11 612
1980	30 809	18 662	12 147
1981	36 491	21 741	14 750
1982	40 947	24 977	15 970
1983	44 475	28 155	16 320
1984	47 838	31 329	16 509
1985	53 785	34 932	18 853
1986	62 497	39 191	23 306
1987	72 948	43 618	29 330
1988	75 105	49 171	25 934
1989	73 248	53 405	19 843
1990	75 298	57 425	17 873
1991	79 060	61 529	17 531
1992	81 930	64 468	17 462
1993	78 175	66 903	11 272
1994	81 420	68 829	12 591
1995	85 469	70 981	14 488
1996	91 532	75 924	15 608
1997	95 192	80 563	14 629
1998	107 296	88 811	18 485
1999	115 624	95 105	20 519
2000	122 006	100 667	21 339
2001	128 374	106 327	22 047
2002	137 085	113 543	23 542
Sum	2 007 636	1 529 621	478 015

Bilag 3

PENSJONSKOMMISJONENS SEKRETARIAT

POSTBOKS 8008 DEP

0030 OSLO

Ref.: 2003/1137
KS/IF

Oslo, 31.07.2003

SAKEN OM "NEGATIV EFFEKT"

Vi viser til St, prp. nr. 65 (2002 - 2003), side 90, der det vises til at Kommisjonen skal vurdere bl.a. "negativ effektivitet i samordningssystemet." I denne anledning vil vi komme med et innspill som kan belyse saken.

Etter vår oppfatning har denne saken fått en særdeles slett behandling, en usedvanlig kronglete og misvisende fremstilling, utrolig mye utenomstakk og en behandlingstid med en sendrektighet, eller trenering, som sprenger alle rimelige grenser. Hvis alt uvedkommende skrelles bort, er selve saken egentlig meget enkel, noe vår fremstilling vil vise.

Det er greit og riktig at vi må ha samordning. Pensjonistene skal ikke ha dobbelt opp av samme type pensjon. Samordningsloven av 1957 innførte ingen samordning mellom 2 typer pensjon, f. eks. en alders- og en enkepensjon. Ved lovendring i 1989, med virkning fra 1.1.1977, ble det slått fast at egenpensjon og etterlattepensjon ikke kan samordnes selv om den ene er tjent opp i folketrygden. Dette skjedde etter en årelang, bitter kamp fra Sosialdepartementets side, en kamp som dessverre har fortsatt like til nå.

Vi kan dele hele samordningsområdet i 2 deler som vi kaller A og B.

I område A, som målt etter beløp utgjør ca 98 % av hele området, blir alt samordnet på riktig måte, og her blir det ingen "negativ effekt." Samordningsfradragene blir her alltid begrenset til faktisk utbetalt beløp av den ytelsen det samordnes med. Her er tolkningen av loven og praktiseringen, helt riktig.

I området B (ca. 2 %) der negativ effekt gjør seg gjeldende, har Sosialdepartementet en annen tolkning og praktisering av loven. Samordningslovens § 1 sier bl.a.: "Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig..." På tross av dette tolker departementet loven slik at man i område B kan

Samordne med en ytelse som pensjonisten ikke får utbetalt

Samordne med et større beløp enn det som utbetales

Samordne med en ytelse som utbetales til en annen person.

Ingen bør undres over at departementet, og andre som forsøker å forsvare dette, er blitt utsatt for meget besk kritikk, og at saken har svekket tilliten til forvaltningen og store deler av det politiske miljø. Statsministeren fastslo ettertrykkelig i Stortinget 14. mai 2002 at dette skal det bli slutt på, men dessverre fortsetter treneringen.

Negativ effekt oppstår i område B fordi man utmåler samordningsfradrag med større beløp enn det som utbetales til pensjonisten. Hele denne saken kan fremstilles slik: Bør man også i område B samordne med det som manifesterer seg som utbetalt beløp til pensjonisten, dvs slutte med å samordne med oppkonstruerte beløp, uavhengig av det som utbetales?

Vi kunne lage lange oppstillinger over villedende fremstillinger, men vi må avgrense oss til noen eksempler.

På side 91 i den omtalte St. prp., 4. siste avsnitt, står det: "Samlet pensjon blir følgelig høyere enn det bruttogarantien tilsier." Vår kommentar: I hele område B er det tjent opp, og betalt for, minst 2 pensjoner, en egenpensjon og en etterlattepensjon. Hva er galt med at "Samlet pensjon" blir større enn den ene av disse pensjonene? Hvis 2 stortingsrepresentanter er gift med hverandre, og mannen dør, vil enken få samlet pensjon på noe over kr 550 000 pr år, og her blir det ingen samordningsfeil, for hun er i området A.

I villedende fremstilling konstrueres nye begreper som ikke har noen basis i lovverket,

"Fridelsløsningen" går egentlig ut på at man skal være fritatt for å få pensjonen samordnet med mer enn det som utbetales i den andre ytelsen.

"Parallellitetsprinsippet" inneholder noe riktig (selvfølgelig) og noe galt.

En som blir medlem av Statens Pensjonskasse etter 1. januar 1967 vil samtidig tjene opp pensjon i Statens Pensjonskasse og folketrygden (parallell opptjening). Det ligger ikke her noe som helst som gjør det berettiget å trekke den konklusjon at man kan redusere statspensjonen med et større beløp enn det som utbetales som følge av opptjeningen, av samme person, i folketrygden.

Det er blitt påstått at en oppretting her vil skape andre skjevheter. Det er pekt på at enslige og etterlatte (tidligere gifte) vil komme forskjellig ut. Det vil vel ikke være noe rart om en pensjonist med rett til 2 pensjoner kommer annerledes ut enn en med bare en pensjon. Det spørs om ikke noe av katten slipper ut av sekken her, og at de kanskje har rett de som hevder at dette egentlig dreier seg om en kamp mot etterlatte rettigheter. Det er stort sett etterlatte med lav opptjening som rammes, mens de største og beste pensjonene går fri.

Departementet har påstått at det er flere måter som kan komme på tale, hvis dette skal rettes opp. Hvis vi legger til grunn at vi ikke skal klusse med det som er riktig samordning under A, finnes det bare en måte.

Da mye av disse feilene ble rettet opp av Stortinget i 1992, ga departementet opp det 5-dobbelte beløp mht hva dette ville "koste." Departementet har hittil nektet å redegjøre for denne feilinformasjonen. Dette med "kostnad" er dessuten snudd på hodet. Disse etterlatte påføres nå betydelige tap, begrunnet i at de selv, eller avdød ektefelle, har tjent opp, og betalt for, pensjon fra folketrygden, ikke nettopp noen god reklame for systemet. Departementet ser ut til å mene at disse etterlatte bør påføres disse tapene, for det er så "kostbart" å la være.

Sosialdepartementet har hittil aldri vært villig til å redegjøre for den forskjellige tolkning og praktisering som gjør seg gjeldende for område A og B.

Pensjonskommisjonen behøver ikke å gå inn på den tekniske side av saken. Derimot bør den vurdere dette og gi uttrykk for om det nå snart ikke er på tide å få slutt på disse uverdige forhold. For ordens skyld må vi fremholde at dette problemet var vesentlig større tidligere. Mesteparten av denne feilaktige anvendelse av samordningsloven ble det ryddet opp i av Eidsivating lagmannsrett og Stortinget i 1989 og 1992, med store etterbetalinger. Saken nå dreier seg om en restgruppe.

Vi vil også peke på at et medlem av Kommisjonen, tidligere sosialminister Hill-Marta Solberg, informerte Stortinget i spørretimen 4. juni 1997. Spørsmålet om habilitet kan komme inn både for henne og andre.

Vi legger ved en kopi av vår høringsuttalelse i saken.

Hvis det ønskes flere opplysninger, står vi gjerne til tjeneste.

Vennlig hilsen
Norsk Pensjonistforbund

Kjell Samuelson
Forbundsleder